

שתיקת האחיות: חווית תופעת "קורבן שני"

בקרב אחים ואחיות בישראל

רינת כהן, יעל סלע, ענבל הלוי-הוכוולד, רחל ניסנהולץ-גנות

אוניברסיטת אריאל, המחלקה לניהול מערכות בריאות | המרכז האקדמי רופין, המחלקה למדעי הסיעוד
האקדמית עמק יזרעאל, החוג לסיעוד | מאיירס-ג'וינט-מכון ברוקדייל | האקדמית רמת גן, החוג לסיעוד

רקע

תופעת "הקורבן השני" מתייחסת לפגיעה אשר חווה מטפל שהיה מעורב באירוע בטיחות, וסובל מהשלכות שליליות על בריאותו ותפקודו האישי והמקצועי. זאת, בין אם נגרם נזק ל-"קורבן הראשון" (המטופל) ובין אם לאו. היקפי התופעה רחבים, חוצי סקטורים וארגונים, ונראה שכמעט כל מטפל חווה השלכות טראומטיות לפחות פעם אחת לאורך הקריירה. מודל "ההחלמה הטבעית" (Scott et al., 2009) מתאר מסלול התמודדות של המטפל, החל מתגובה ראשונית לאירוע הכוללת הלם ועד לערעור הבטחון המקצועי ורצון לעזיבת המקצוע בשלבים מאוחרים. **תמיכה ארגונית מתאימה הניתנת בשלבים מוקדמים יכולה לסייע בצמצום חומרת ההשלכות, ובחזרה של המטפל לתפקוד מלא.** מודל זה משמש כיום בסיס ליצירת תוכניות תמיכה בעולם.

מטרת מחקר

לתאר את חווית תופעת "הקורבן השני" בקרב אחים ואחיות בישראל תוך שימוש במודל "ההחלמה הטבעית", תוך מתן דגש לפערים בין התמיכה הארגונית אשר ניתנה למשתתפים, לבין התמיכה הארגונית הנדרשת לדעתם.

שיטות

מחקר איכותני, במסגרתו בוצעו 15 ראיונות עומק, בקרב אחים ואחיות במסגרות אשפוז וקהילה, אשר חוו את התופעה. בממצאי הראיונות בוצע ניתוח תוכן תימתי.

ממצאים ומסקנות

בסמוך לאירוע הבטיחות המשתתפים עברו תהליך התמודדות אשר כלל תגובה מיידית לאירוע של הלם ראשוני, הם דווחו על תופעות פיזיות ונפשיות אשר לאורך זמן פגעו גם באיכות חייהם וגם בתפקודם המקצועי, בדומה למתואר במודל. האחיות הביעו רצון וצורך לשתף עמית/מנהל ולקבל תמיכה ארגונית, אך במרבית המקרים, בירור אירוע הבטיחות לא כלל פנייה ארגונית יזומה לאחיות למתן תמיכה. חסמים אישיים כגון תחושת אשמה, בושה, וחשש מהשלכות מקצועיות הניעו את האחיות מבקשת עזרה. **במקרים בהם ניתן סיוע ארגוני, בשלבים מוקדמים ובסמוך לאירוע הופחתה חומרת השלכות התופעה.** לאור חומרת והיקף התופעה, קיימת החשיבות להעלאת המודעות ופיתוח תוכניות תמיכה במטפל.